

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 284/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Dudíťa (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **COOPEX Soft, spol. s r. o.**, Miletičova 21, Bratislava, IČO 31 663 451, zastúpenej advokátskou kanceláriou AS Legal s. r. o., Hlučínska 1, Bratislava, IČO 36 857 688, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Milan Šulva, proti postupu Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 50 C 169/2011 a uzneseniam zo 4. augusta 2022 a z 30. januára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 5. apríla 2023 domáha vyslovenia porušenia základných práv a slobôd podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom a rozhodnutiami Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd napadnuté rozhodnutia zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka sa v civilnom sporovom konaní žalobou domáhala zaplatenia sumy 2 705 169 eur s príslušenstvom proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom hospodárstva Slovenskej republiky (ďalej len „žalovaná“). Išlo o ušlý zisk, ktorý by dosiahla, ak by nebolo došlo k nesprávnemu úradnému postupu žalovanej pri výbere dodávateľa nového aplikačného programu „*Jednotný informačný systém hospodárskej mobilizácie*“. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom z 20. apríla 2016 žalobe vyhovel. Krajský

súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 9 Co 349/2016 z 31. mája 2018 okrem iného zmenil rozsudok okresného súdu z 20. apríla 2016 tak, že žalobu zamietol (pre bližší popis pozri uznesenie č. k. I. ÚS 330/2022 z 9. júna 2022, pozn.). Tiež rozhodol, že žalovaná má proti sťažovateľke nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Dovolanie sťažovateľky bolo uznesením č. k. 2 Cdo 71/2020 z 30. novembra 2021 odmietnuté ako procesne neprípustné a žalovanej bola priznaná náhrada trov dovolacieho konania. Okresný súd napadnutým rozhodnutím vyššieho súdneho úradníka zo 4. augusta 2022 (i) nepriznal žalovanej trovy prvoinštančného konania, (ii) uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť žalovanej náhradu trov právneho zastúpenia odvolacieho konania vo výške 14 017,23 eur a (iii) uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť žalovanej náhradu trov právneho zastúpenia dovolacieho konania vo výške 7 008,84 eur. Následnú sťažnosť sťažovateľky sudkyňa okresného súdu napadnutým rozhodnutím z 30. januára 2023 zamietla.

3. Sudkyňa po zhrnutí obsahu sťažnosti sťažovateľky a vyjadrenia žalovanej uzavrela, že sťažnosť nie je dôvodná. To, že žalovaná nebola na prvej inštancii zastúpená advokátom, neznamená, že si ho nemôže slobodne zvoliť v ďalšom štádiu konania. Žalovaná si v reakcii na dispozíciu s konaním sťažovateľky (odvolanie, dovolanie) zvolila právne zastupovanie. Ide o jej slobodnú vôľu nechať sa v konaní o opravnom prostriedku zastúpiť, ktorá nemôže byť nijakým spôsobom limitovaná, a už vôbec nie tým, že žalovaná má ako štátny orgán právne zastúpenie. V opačnom prípade by išlo o neprimeranú diskrimináciu. Táto skutočnosť nie je a ani nemôže byť predmetom polemiky. Predmetom polemiky môže byť účelnosť vynaložených trov (duplicita vyjadrení, zahlcovanie súdu zbytočnými podaniami a pod.), keď by bolo na mieste vysloviť ich neúčelnosť. Úkony právnej služby právneho zástupcu žalovanej do tejto kategórie nespádajú. Súd priznal odmenu za tri úkony: 1. prevzatie a príprava zastúpenia v roku 2017, 2. účasť na pojednávaní 31. mája 2018 (odvolacie konanie), 3. písomné podanie na súde – vyjadrenie k dovolaniu z 3. októbra 2018 (dovolacie konanie). Z tohto výpočtu nijakým spôsobom nevyplýva zneužívanie práva na zastúpenie či neúčelnosť podaní, ktorými žalovaná realizovala svoje ústavné právo vyjadriť sa k veci a opravným prostriedkom sťažovateľky, na čo bola navyše vyzvaná súdom. Podľa sudkyne boli priznané výlučne tie úkony právnej služby, ktoré boli vynaložené dôvodne a účelne. Sťažovateľka musí mať na pamäti, že môže byť v prípade podania žaloby neúspešná, čo zahŕňa aj riziko znášania trov konania protistrany. Účelnosť vynaložených trov závisí od konkrétnych okolností veci a jednotlivé úkony musia byť posudzované samostatne z hľadiska odôvodnenosti, účelnosti vynaloženia a súvislosti s uplatnením alebo bránením práva. Stranu nie je možné sankcionovať nepriznaním náhrady nákladov zodpovedajúcich výške odmeny advokáta s tým, že sa mohla v konaní brániť sama.

4. Trovy vzniknuté v súvislosti so zastúpením strany advokátom je potrebné zásadne považovať za vynaložené účelne na riadne uplatňovanie, resp. bránenie práva na súde. Iba v celkom výnimočných situáciách, najmä v prípade zneužitia práva na zastúpenie advokátom, by mohlo ísť o trovy konania, ktoré by sa nedali kvalifikovať ako vynaložené účelne. Za zneužitie práva sa nepovažuje udelenie plnomocenstva advokátovi osobou s právnickým vzdelaním. Akceptácia sťažovateľkou ponúknutej argumentácie o neúčelnosti trov konania v týchto prípadoch by v konečnom dôsledku znamenala, že strana, ktorá zamestnáva osoby s právnickým vzdelaním alebo sama má právnické vzdelanie, musí aj sama znášať trovy právneho zastúpenia. Takýto výklad je

v rozpore so základnými zásadami Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a ústavným princípom rovnosti strán civilného konania.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Napadnuté rozhodnutia sú v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou ústavného súdu vo veciach priznávania náhrady trov právneho zastúpenia orgánom štátnej správy (II. ÚS 78/03, IV. ÚS 84/2014), ako i posúdenia účelnosti a odôvodnenosti trov konania. V zmysle uvedenej judikatúry je potrebné pri posudzovaní účelnosti právneho zastúpenia diferencovať medzi subjektom verejného práva a subjektom súkromného práva (I. ÚS 703/2022). Žalovaná bola subjektom verejného práva, ktorý v čase prvoinštančného, odvolacieho i dovolacieho konania disponoval dostatočným počtom zamestnancov s právnickým vzdelaním, aby sa mohol zastupovať sám. Potvrďuje to i skutočnosť, že na pojednávaní ju zastupovali rôzni zamestnanci patriaci pod odbor právnych služieb.

6. Aj v prípade, ak by zo strany žalovanej bolo možné vynaložiť výdavky na právne zastúpenie a ústavný súd sa nestotožní s argumentáciou sťažovateľky, v kontexte prípadu by boli trovy právneho zastúpenia vynaložené zbytočne a neúčelne. Sťažovateľka opakuje argumenty zo sťažnostného konania, ktoré možno zhrnúť do tvrdenia, že žalovaná sama bez právnej pomoci uviedla v konaní všetky rozhodujúce skutkové a právne argumenty, vďaka ktorým bola v konaní úspešná. Právny zástupca nepriniesol žiadnu novú argumentáciu, v podstate len ťažil z práce zamestnancov žalovanej, pomoc advokátskej kancelárie preto nebola účelná a nevyhnutná. Uvedeným postupom súd nesprávne aplikoval § 251, § 255 a § 257 CSP.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní ústavný súd potom preskúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu:

8. Ústavná sťažnosť obsahuje formálne nedostatky, chýba v nej osobitná náležitosť návrhu na začatie konania, a to konkrétne skutkové a právne dôvody vo vzťahu k tvrdenému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 11 ods. 1 listiny a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu.

9. Odôvodnenie ústavnej sťažnosti je podstatnou (osobitnou) náležitosťou ústavnej sťažnosti a od jeho kvality sa v podstate odvíja možnosť prieskumu ústavného súdu (m. m. II. ÚS 102/2019). Ide o neodstrániteľný nedostatok ústavnej sťažnosti, ktorého absencia musí ústavný súd aj so zreteľom na kvalifikované právne zastúpenie sťažovateľky viesť k rozhodnutiu o odmietnutí tejto

jej časti podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde bez potreby vyzývať ju na odstránenie nedostatkov ústavnej sťažnosti.

III.2. K napadnutému rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka zo 4. augusta 2022:

10. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (m. m. IV. ÚS 115/07).

11. Ústavný súd konštatuje, že na preskúmanie napadnutého rozhodnutia okresného súdu vydaného vyšším súdnym úradníkom 4. augusta 2022 bol v konaní o sťažnosti podľa Civilného sporového poriadku príslušný okresný súd, ktorého právomoc predchádzala právomoci ústavného súdu, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky v časti, ktorou namietala porušenie svojich označených základných práv uznesením vyššieho súdneho úradníka, odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

III.3. K porušeniu práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím z 30. januára 2023:

12. Sťažovateľka vyčíta napadnutému rozhodnutiu rozpor s ustálenou rozhodovacou praxou ústavného súdu a všeobecne posúdenie účelnosti a odôvodnenosti trov právneho zastúpenia.

13. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Každý má právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci. Všeobecný súd musí vykladať a používať ustanovenia na vec sa vzťahujúcich zákonných predpisov v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno toto ani iné základné práva obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich podstaty a zmyslu.

14. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (I. ÚS 198/07, II. ÚS 272/08). Rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou občianskeho súdneho konania (I. ÚS 119/2012, I. ÚS 233/2017). V rámci tohto rozhodovania však v zásade ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva, takže ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť (IV. ÚS 248/08, III. ÚS 48/2013, II. ÚS 364/2014).

15. Ústavný súd v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona a vyhlášky (I. ÚS 119/2012, IV. ÚS 431/2018) či v prípade nedostatočného, nepreskúmateľného odôvodnenia a svojvôle (I. ÚS 423/2010, IV. ÚS 348/2011, II. ÚS 837/2015).

16. Ústavný súd v okolnostiach prípadu po oboznámení sa s napadnutými rozhodnutiami, ktoré posudzoval vo vzájomnej súvislosti (IV. ÚS 350/09), nezistil žiadny dôvod na záver, že by okresný súd relevantné ustanovenia procesného predpisu aplikoval ústavne nekonformným spôsobom v rozpore s právami vyplývajúcimi z označených článkov. Okresný súd odôvodnil, prečo jednotlivé tri namietané úkony právnej služby, ako aj náhradu hotových výdavkov považoval za trovy konania. Z odôvodnenia vyplýva, že v rozhodovacom procese skúmal splnenie normatívnych predpokladov vyžadovaných v § 251 CSP. Tu okresný súd uviedol konkrétne dôvody, na základe ktorých považoval uplatnené výdavky za účelne vynaložené trovy konania. Pri výdavkoch spojených so zastúpením strany advokátom sa považuje za všeobecne akceptovateľnú ich potreba v súvislosti s vedením sporu. Za účelné a odôvodnené sa bez pochybností považujú výdavky na odmenu advokáta za podania vo veci samej, podania realizované na výzvu súdu a za zastupovanie na pojednávaní (SEDLAČKO, F. In: ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAČOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. 2. vydanie. Praha : C. H. Beck, 2022, s. 991.). Nie je vylúčená však ani ich korekcia súdom, ak by nebolo možné považovať jednotlivé výdavky za nevyhnutné na riadne uplatnenie alebo bránenie práva pred súdom, napr. pri zneužití práva na zastupovanie advokátom. To je však potrebné skúmať v každom prípade osobitne. Okresný súd skúmal aj toto kritérium, avšak nedospel k záveru o jeho naplnení. Na tomto závere okresného súdu ústavný súd nepozoruje známky rozporu s rozhodovacou praxou, na ktorý by bolo potrebné reagovať sťažovateľkou požadovaným zásahom.

17. Ústavný súd zároveň nie je v pozícii, aby prehodnocoval rozhodnutia všeobecných súdov o účelnosti a hospodárnosti uplatnených či priznaných trov konania. Argumentácia sťažovateľky, ktorá ústavný súd stavia pred takéto rozhodnutie, nemôže byť v princípe úspešná, pretože ústavný súd nie je ďalšou akoby opravnou inštanciou vo vzťahu k rozhodnutiam všeobecných súdov o výške trov konania. Úloha ústavného súdu je iná, a to identifikovanie extrémnych vybočení v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, nie naprávanie jednotlivých nesprávností.

18. Tiež ústavný súd podotýka, že mu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zveruje primárne Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (jeho plénu a príslušnému kolégiu) v podobe právomoci zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov, sekundárne aj krajským súdom a okresným súdom (resp. ich plénam, kolégiám, prípadne grémiám) v podobe prerokovania a vyjadrovania sa k podnetom na prijatie stanoviska k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov. Napriek tomuto zákonnému rámcu ústavný súd dodáva, že napadnuté rozhodnutia nepredstavujú odklon súdu od existujúcej skoršej judikatúry – súdnej praxe, ktorý by bol dôsledkom arbitrárnosti súdneho rozhodnutia.

19. Ústavný súd rozumie snahe sťažovateľky presadiť jej názor o potrebe odlišného posudzovania subjektov verejného práva oproti subjektom súkromného práva z hľadiska ich základného práva na právnu pomoc v zmysle naznačenom ňou odkazovaným nálezom vo veci sp. zn. II. ÚS 78/03. Tým dáva dôraz na potrebu skúmania primárne toho, kto sa nechal v konaní zastúpiť advokátom. Ak potom ide o subjekt verejného práva disponujúci zamestnancami s právnickým vzdelaním, mohol sa podľa jej názoru v konaní zastupovať sám (tento jej názor však zohľadňuje aj nález sp. zn. II. ÚS 78/03, hoci pripúšťa aj možnosť zastúpenia, pozn.). Sťažovateľkou v argumentovanej veci

bolo Ministerstvo financií Slovenskej republiky žalované z titulu náhrady škody, zastúpené advokátom, náhrada trov právneho zastúpenia mu však nebola priznaná. Ústavný súd pri závere, že súdy nebránili sťažovateľke využívať zvolenú právnu pomoc citoval odôvodnenie krajského súdu: „*I keď trovy právneho zastúpenia sa všeobecne považujú za účelne vynaložené trovy, v tomto konkrétnom prípade, keď Ministerstvo financií SR disponuje viacerými pracovníkmi, ktorí majú právnické vzdelanie, neexistuje dôvod na to, aby žalovaný využíval služby komerčného právnik.*“ Napadnuté rozhodnutie v uvedenej veci ústavný súd považoval za uplatnenie zákonom (§ 142 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku) daného priestoru na uváženie účelnosti konania. Nezasiahlo sa tak do podstaty a zmyslu označeného základného práva na právnu pomoc podľa čl. 47 ods. 2 ústavy. Nebolo porušené ani základné právo na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, keď sťažovateľka mala rovnaké možnosti ako iný účastník konania v otázke svojho právneho zastúpenia, nebola vopred vylúčená z možnosti voľby ani využívania uskutočnenej voľby v konaní. V druhom argumentovanom náleze sp. zn. IV. ÚS 84/2014 ústavný súd len približoval závery nálezu sp. zn. II. ÚS 78/03 s dodatkom, že „ústavný súd vychádzal z toho, že ak je štát na ochranu svojich záujmov vybavený príslušnými organizačnými zložkami finančne aj personálne zaistenými zo štátneho rozpočtu, nie je zásadne dôvod, aby výkon svojich práv a povinností v tejto oblasti prenášal na súkromný subjekt, napr. advokáta. Pokiaľ tak napriek tomu urobí, potom spravidla nie je dôvod na uznanie týchto nákladov ako účelne vynaložených.“. Avšak z dôvodu okolností prípadu (sťažovateľke – banke nebola v obchodnoprávnom spore, v ktorom bolo v celom rozsahu vyhovie jej žalobe, priznaná náhrada trov právneho zastúpenia zvoleného advokáta, pretože mala zamestnancov s právnickým vzdelaním) ich nepovažoval za bez ďalšieho aplikovateľné. V poslednom odkazovanom uznesení č. k. I. ÚS 703/2022 z 15. decembra 2022 ústavný súd konštatoval neaplikovateľnosť záverov nálezu sp. zn. II. ÚS 78/03, keďže na základe sťažnosti sťažovateľky (obchodnej spoločnosti ako žalobkyne) bolo predmetom prieskumu rozhodnutie o trovách zastaveného konania o zaplatenie ušlého zisku, ktoré bolo v prospech žalovaného štátneho podniku zastúpeného advokátom.

20. Z uvedeného prehľadu vyplýva, že v náleze sp. zn. II. ÚS 78/03 síce išlo o skutkové okolnosti najbližšie okolnostiam teraz prerokovávanej ústavnej sťažnosti, avšak prieskum bol vykonaný z hľadiska odlišných základných práv. Určitý prienik možno vnímať len cez princíp „rovnosti zbrani“, ktorý je súčasťou práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a základného práva podľa čl. 47 ods. 3 ústavy. Sťažovateľka však v súčasnej sťažnosti nenamieta porušenie tejto súčasť práva na spravodlivý proces. V náleze sp. zn. IV. ÚS 84/2014 ústavný súd rozvinul argumentáciu uvedenú v náleze sp. zn. II. ÚS 78/03, avšak vzhľadom na to, že išlo o iné okolnosti, je na toto doplnenie skorších záverov potrebné nahliadať ako na argumentáciu nad rámec netvoriacu záväzný právny názor. Aj v uznesení sp. zn. I. ÚS 703/2022, v ktorom približoval závery nálezu sp. zn. II. ÚS 78/03, išlo o iné okolnosti, a preto podľa názoru ústavného súdu nie je úplne priliehavé tvrdenie sťažovateľky o uvedených rozhodnutiach ako ustálenej rozhodovacej praxi ústavného súdu „*vo veciach priznávania náhrady trov právneho zastúpenia orgánom štátnej správy*“.

21. V odôvodnení teraz napadnutého rozhodnutia ústavný súd našiel dôvody, pre ktoré okresný súd neprijal *en bloc* závery nálezu sp. zn. II. ÚS 78/03. Okresný súd vyzdvihol slobodnú voľbu nechať sa zastúpiť aj v neskoršom štádiu konania ako reakciu na podania protistrany, nemožnosť

sankcionovania strany nepriznaním odmeny advokáta s odkazom na možnosť bránenia sa stranou samotnou, neprimeranú diskrimináciu a rozpor s princípom rovnosti strán konania a napokon nezistenie zneužívania práva na zastúpenie. Podobné argumenty sa objavili napríklad v rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 M Cdo 16/2012, 7 Cdo 93/2012 a 4 M Cdo 16/2014, ktoré sú aj výsledkom reflexie nálezu sp. zn. II. ÚS 78/03.

22. Ústavný súd zo svojej pozície súdneho orgánu ochrany ústavnosti nepovažuje za vhodné hodnotiť dôvodnosť a nevyhnutnosť potreby štátneho orgánu konajúceho v mene štátu nechať sa v súdnom spore zastúpiť advokátom, a nie vlastným zamestnancom s právnym vzdelaním. Do takéhoto rozhodnutia vstupuje viacero okolností vyplývajúcich z faktických organizačných a ekonomických pomerov toho-ktorého štátneho orgánu. O týchto pomeroch majú (resp. za bežných podmienok by mali mať) najlepšiu vedomosť osoby konajúce v ich mene, ktoré v konečnom dôsledku nesú manažérsku, resp. inú právnu zodpovednosť za rozhodnutia. Ak štát vystupuje ako „každý“, teda v súkromnoprávných vzťahoch, patrí mu právo na právnu pomoc zaručené v čl. 47 ods. 3 ústavy. Súčasťou základného práva na právnu pomoc je aj právo na úhradu účelne vynaložených trov konania (II. ÚS 78/03). Nie je vopred vylúčené, že v takýchto prípadoch zverenie zastupovania advokátovi môže byť v konečnom dôsledku hospodárnejšie a starostlivejšie voči štátu, keďže advokát je na rozdiel od „právneho odboru“ odborný poskytovať právne služby so širšie koncipovanou zodpovednosťou za spôsobenú škodu (na rozdiel od štátneho zamestnanca, ktorého zodpovednosť je podstatne obmedzená, porov. § 166 zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov).

23. Primárne sa týmito otázkami mohol zaoberať okresný súd. Následkom zastupovania žalovanej advokátom bol aj vznik nákladov, ktoré viedli okresný súd k uloženiu náhradovej povinnosti. Pre lepšiu presvedčivosť napadnutého rozhodnutia mohol okresný súd poskytnúť podrobnejšie odpovede na námietky sťažovateľky v jej sťažnosti, resp. konkrétnejšie sa vyjadriť aj k argumentom vyplývajúcim z citovanej časti nálezu sp. zn. II. ÚS 78/03. Tieto nedostatky však nedosahujú dostatočnú intenzitu na odôvodnenie kasačnej intervencie ústavného súdu.

24. Trovy konania plnia dve významné funkcie, a to preventívnu a sankčnú. Prístup k súdnemu konaniu bez nutnosti akýchkoľvek výdajov so sebou nesie riziko jeho zneužívania (zbytočné či svojvoľné súdenie, tzv. sudičstvo). Proti takým prístupom by mala právna úprava trov konania pôsobiť preventívne; účastník konania, ktorý svojím konaním zapríčinil, že druhá strana musí brániť svoje práva v súdnom konaní, zásadne poniesie sankciu v podobe povinnosti nahradiť trovy konania, ktoré jej takto vznikli pri procesnej obrane. Tieto pravidlá sa vzťahujú aj na civilné sporové konania, ktorých stranou je štát, ktorý môže tiež dosiahnuť náhradu trov svojho zastúpenia od neúspešnej strany. Štát by nemal byť považovaný, že má neobmedzené množstvo zdrojov, a tak ako súkromnoprávne subjekty by mal požívať ochranu pred neodôvodnenými spormi (rozsudok Klauz proti Chorvátsku z 18. 7. 2013, č. 28963/10, bod 85).

25. Ak sťažovateľka mienila viesť polemiku aj so spôsobom aplikovania § 255 a § 257 CSP, nie je postačujúce uviesť len tvrdenie o ich nesprávnej aplikácii bez bližšieho odôvodnenia. Navyše takýto argument je potrebné považovať vo fáze rozhodovania o výške trov konania za bezpredmetný, pretože sa týka dôvodnosti nároku na náhradu trov konania, teda otázky, ktorá bola právoplatne uzavretá pred vydaním napadnutých rozhodnutí (podobne II. ÚS 229/2020).

Sťažovateľka mohla pritom svoje námietky k aplikácii týchto ustanovení Civilného sporového poriadku (ak nimi spochybňuje priznanie samotného nároku na náhradu trov konania) uplatniť pred rozhodnutím o nároku na náhradu trov alebo následne ako dôvod zmätočnosti rozhodnutia v dovolaní podľa § 420 CSP. Navyše sťažovateľka túto námietku neuviedla ani v sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, a preto sa na ňu hľadí ako na neprípustnú.

26. Ústavný súd konštatuje, že napadnuté rozhodnutie nenesie znaky extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov alebo ústavného súdu a argumentácia okresného súdu je akceptovateľná. Súdna ochrana poskytnutá okresným súdom sťažovateľke nevykazuje nedostatky dosahujúce intenzitu porušenia práva na spravodlivý proces. Z ústavnoprávneho hľadiska nie je v tomto prípade dôvod na prehodnocovanie záverov všeobecného súdu. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom okresného súdu nestotožňuje, nestačí na prijatie záveru o zjavnej arbitrárnosti napadnutého rozsudku. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom.

27. Ústavný súd preto dospel k záveru, že ústavná sťažnosť sťažovateľky v časti, ktorou namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím, je zjavne neopodstatnená. Medzi napadnutým rozhodnutím a obsahom označených práv neexistuje príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Ústavnú sťažnosť z tohto dôvodu ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

28. Keďže bola ústavná sťažnosť sťažovateľky odmietnutá ako celok, bolo bez významu zaoberať sa ďalšími v nej obsiahnutými návrhmi, ktoré sú viazané na vyslovenie porušenia práva.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. mája 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu